

**Взаємозв'язок емоційної стійкості і соціальної адаптованості
трансформований у контекст реалізації особистості у соціальному житті в
умовах інклюзії**

Проблематика дослідження впливу емоційної стійкості на успішність соціальної адаптації зумовлена, розвитком інклюзивного навчання.

Основною метою є теоретичне обґрунтування важливості врахування емоційної стійкості особистості, розвиток і реалізація її творчих здібностей, не залежно від наявності в неї вад розвитку, в контексті реалізації програми інклюзивного навчання, що сприятиме покращенню соціальної адаптації людей з особливими потребами. Результати дослідження можуть бути використані при створенні і розробці методів інклюзивного навчання, організації освітнього середовища, підвищення вимог до якості сучасної освіти в Україні і спрямованості її до Європейського рівня.

В умовах підвищення вимог до якості сучасної освіти на демократичних і гуманітарних засадах, важливості і широкої популярності набуває інклюзивне навчання. Адже, основним чинником сучасного прогресу і наближенням умов рівня життя українців до Європейського, є різнобічний розвиток особистості, її задіяність у суспільному житті, реалізація творчих здібностей. Дана резолюція записана у Національній доктрині розвитку освіти [4]. Розвиток і поширення даних програм на державному і гуманітарному рівнях, свідчить про важливість даної проблеми в сучасному українському суспільстві, адже в нинішніх умовах діти з вадами розвитку мають менше можливостей на доступ до освіти. Натомість, у розвинених країнах на високому рівні реалізується право і можливості людей з особливими потребами вчитися у навчальних закладах разом зі здоровими дітьми. Така форма освіти називається інклюзивною, вона має на меті розвинути доступність освіти для всіх, у т.ч. й дітей з особливими потребами [5].

В Україні лише нещодавно почали робитися спроби щодо розв'язання цієї проблеми. На даний момент організаційно-методичні засади навчального процесу орієнтовані на дітей з типовим розвитком. Не врахування важливості відповідних

форм і методів педагогічного впливу для підвищення емоційної стійкості дітей з особливими потребами може створювати підґрунтя формування у них девіантної поведінки і негативного ставлення до навчання, утруднювати подальшу соціальну адаптацію.

Наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання» Україна приєдналась до Декларації ООН про права людини. Це свідчить про актуальність вирішення даної проблеми на державному рівні, так як, за оперативними даними, 45% із 129 тис. дітей з особливими освітніми потребами інтегрованих до загальноосвітніх навчальних закладів, складають діти з інвалідністю [6].

Розробка сприятливого законодавчого поля для реалізації інклюзивної моделі освіти потребує врахування особливостей емоційної стійкості людей з особливими потребами, залучення досвіду представників психолого-медико-педагогічного напрямку. Дослідження провідних психологів свідчать що однією з головних ланок, що впливають на протікання процесу адаптації, являється емоційна стабільність – нестабільність (Абульханова-Славська К.А., Алдашева А.А., Березін Ф.Б., Овдей С.В., Селін В.Ю). Значення активності особистості вважається також одним з головних важелів в процесі соціальної адаптації (Алдашева, А.А, Березін Ф.Б., Георгієва, А.І., Деркач А.А., Кузьміна Н.В., Кухарева Т.А, Мацкевич, А.Л., Овдей С.В, Сіомічев, А.В.)

Особливо актуальним дане питання виступає у самореалізації творчих особистостей незалежно від стану їхнього здоров'я та фізіологічних особливостей. Емоційна стійкість обдарованих дітей з особливими потребами потребує особливого підходу, так як розвиток здатності до творчості у психологічному плані виступає, як джерело спокою і самолікування, що в свою чергу є важливим чинником для реабілітації осіб з інвалідністю. У творчій людини виникає потреба не тільки в емоційній рівновазі, а й у творчій реалізації. В цьому випадку мистецтво для особистості виступає засобом емоційної рівноваги і, як наслідок, – емоційної стабільності в критичних моментах [1]. А. Л. Галін зазначив, що для кращої соціалізації творчим особистостям потрібно

спілкування з такими ж творчими особистостями, як вони самі, входити в такі ж соціальні групи. У програмах інклюзивного навчання повинно враховуватись це, так як відомо, що люди, що тісно пов'язані між собою у групах, переважно мають і спільний культурно-освітній рівень та смаки, структуру інтелекту, психіку і характер. Проте, дослідження А. Л. Галіна свідчать і про певне упереджене негативне ставлення молоді до творчості і творчої особистості. З опитувань він відзначив 47 позицій, які роблять творчу особистість соціально не симпатичною [2,с. 133-163]. Виходячи з даного дослідження і враховуючи те, що творча особистість може бути з особливими потребами, створюються додаткові фактори утруднення адаптації і соціалізації такої особистості. Тому, розуміння механізмів управління адаптаційними процесами, потребує розуміння емоційної сфери особистостей з особливими потребами та врахування ролі емоційної стабільності в процесі адаптації, тому що, емоції, окрім інших функцій, ще й беруть участь в управлінні поведінкою людини і безпосередньо впливають на її адаптаційний процес.

На думку Ільїна саме емоціональний відгук являється самими динамічним і постійним явищем в житті людини, який відображає різні перемикання в системі відношень людини в буденному житті. Ільїн зазначає, що емоційний тон вражень носить соціалізований характер, тому, що пов'язаний з центрами «задоволення» і «не задоволення». [3]. Зважаючи на це, в умовах інклюзії, врахування цих даних має важливе значення, так, як в процесі дорослішання і соціалізації відбувається розвиток даних емоційних тонів сприйняття, які, в свою чергу, є першоосновою самих емоцій.

Успішність соціальної адаптація залежить від можливості виконання певних біосоціальних функцій (адекватне сприймання дійсності і власного організму; адекватна система відносин і спілкування з оточуючими, здібності до праці, навчання, до організації дозвілля і відпочинку і. т.д.). Забезпечення виконання даних умов сприятиме підвищенню емоційної стійкості людей з особливими потребами, адже виходячи з досліджень психологів (Бобров Ю.М., Гільбух Ю.З., Медведєв В.І., Сапов А.С., Солодков А.І. та ін.) адаптація і емоційна стійкість

взаємопов'язані. Тому для успішної реалізації програми підвищення якості сучасної освіти, врахування і розвиток інклюзивної освіти інклюзивної освіти має велике значення.

Отже, для успішної реалізації програми інклюзивного навчання, розвитку і реалізації творчих здібностей кожної людини, не залежно від наявності в неї вад розвитку, потрібно враховувати особливості емоційної сфери людини з особливими потребами, так, як емоційна стійкість і реалізація творчого потенціалу має безпосередній вплив на адаптаційні процеси особистості. В розробленні даної програми повинні приймати безпосередню участь представників психолого-медико-педагогічного напрямку, адже фахова підготовка педагогів нового покоління, дотримання принципів демократичності і продукування відповідних законів, що регулюють правові питання сприятиме наближенню умов рівня освіти в Україні до Європейського.

Використана література:

1. Выготский Л.С. Психология искусства. Анализ эстетической реакции / Л.С.Выготский. – М. : Лабиринт, 2001. – 480 с.
2. Галин А. Л. Психологические особенности творческого поведения: Научное издание / Новосибирск: НГУ, 2001. – 232с:илл.
3. Ильин Е. П. Эмоции и чувства. - СПб: Питер, 2001. - 752 с: ил. - (Серия «Мастера психологии»)
4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – 24 квітня – 1 травня. – 4 с.
5. Спеціальна педагогіка: Понятійно-термінологічний словник / АПН України; Інститут спеціальної педагогіки; Луганський держ. педагогічний ун-т ім. Тараса Шевченка / В. І. Бондар (голов. ред.). — Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.
6. <http://osvita.ua> Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання.